

Raport de progres nr.1

***Republica Offshore. Analiza factorilor care au contribuit
la fraudă sistemică și spălarea banilor în sectorul
bancar, de asigurări și financiar din Moldova***

iulie 2023

Raport de progres nr.1

Republica Offshore. Analiza factorilor care au contribuit la fraudă sistemică și spălarea banilor în sectorul bancar, de asigurări și financiar din Moldova

La 13 iulie 2022, Comitetul Consultativ Independent Anticorupție (CCIA) a lansat primul său raport: [„Republica Offshore”. Analiza factorilor care au contribuit la fraudă sistemică și spălarea banilor în sectorul bancar, de asigurări și financiar din Moldova](#), care prezintă o analiză comprehensivă a corupției din sectorul financiar, bancar și de asigurări, văzute în contextul mai larg al fraudei sistemice, delapidare și spălare de bani. Publicația ilustrează numeroasele moduri în care modificările legislative, numirile discutabile ale șefilor de instituții, lipsa unei independențe veritabile a instituțiilor de supraveghere și absența unor acțiuni mai robuste în privința semnalelor de alarmă, au dus la ceea ce se numește „stat capturat”. Raportul prezintă constatări bine fundamentate și oferă concluzii și recomandări privind consolidarea capacității instituționale, creșterea transparenței în activitatea lor, schimbarea legislației și îmbunătățirea mecanismelor de supraveghere în sectoarele financiar, bancar și asigurări.

Modul de funcționare al CCIA implică o monitorizare și evaluare la fiecare 6, 12, 18 și 24 de luni a modului în care instituțiile vizate în fiecare raport lansat, implementează recomandările elaborate de CCIA.

Acesta este primul raport de progres care ilustrează gradul de implementare a recomandărilor în februarie 2023, adică la 6 luni după lansarea Raportului nr. 1.

Evaluarea are loc conform următorilor descriptori:

implementat integral

implementat parțial

neimplementat

Acolo unde nu a fost recepționat niciun răspuns din partea instituțiilor, s-a menționat în mod expres în text.

Aceasta este prima evaluare și instituțiile au avut la dispoziție doar 6 luni de la adoptarea raportului. Cu toate acestea, rata de implementare a 42 de recomandări este încurajatoare:

- 3 recomandări (7%) au fost implementate integral;
- 22 de recomandări (52%) au fost parțial implementate;
- 12 recomandări (29%) nu au fost implementate.

CCIA nu a fost în măsură să evalueze gradul de implementare pentru 5 recomandări (12%), din cauza lipsei de răspunsuri oficiale.

CCIA va insista cu fermitate asupra implementării tuturor recomandărilor, cu excepția cazului în care instituțiile oferă motive suficiente și întemeiate conform cărora au abordat problema identificată într-un alt mod acceptabil¹. La moment, CCIA este conștient că acest raport de progres este primul exercițiu de evaluare, iar instituțiile din Republica Moldova abia se familiarizează cu procesul în cauză. Pentru recomandările pentru care termenul de implementare depășește 6 luni, CCIA recunoaște și faptul că instituțiile mai dispun de timp pentru implementare, dar pot fi deja identificate diverse abordări ale diferitelor instituții cu privire la implementarea recomandărilor CCIA. Unele dintre instituții depun eforturi, însă altele caută motive pentru a nu le implementa. CCIA va continua să coopereze cu toate instituțiile pentru a ajunge la cel mai înalt nivel posibil de implementare a recomandărilor, totuși, în cazul unei continue lipse de interes pentru implementare exprimată de unele instituții, CCIA se va găsi obligată să expună acele instituții în mod public și să aplice alte mecanisme naționale și internaționale de presiune pentru a asigura implementarea deplină a recomandărilor din Raportul [„Republica Offshore”. Analiza factorilor care au contribuit la fraudă sistemică și spălarea banilor în sectorul bancar, de asigurări și financiar din Moldova](#)².

¹ Aplicarea așa-numitului principiu al „echivalenței funcționale”.

² <https://ccia.md/reports/republica-offshore/>.

Nr	Recomandare	Termenul de implementare	Statut
1.	Parlamentul ar trebui să implementeze o procedură care să asigure că toate numirile viitoare în funcțiile de guvernator și de viceguvernatori ai BNM sunt bazate pe merit și sunt transparente.	Începând cu următorul post vacant	
2.	BNM ar trebui să-și consolideze capacitatea de a investiga semnalele de alarmă privind spălarea banilor, iar abordările privind combaterea spălării banilor să fie integrate în auditul băncilor la fața locului și din oficiu.	6 luni	
3.	BNM trebuie să pună la dispoziția publicului rapoartele privind auditul băncilor, cu excepția informațiilor referitoare la secretele comerciale.	6 luni	
4.	BNM trebuie să dezvăluie și să publice într-un mod accesibil informațiile despre beneficiarii efectivi ai băncilor comerciale.	9 luni	
5.	BNM trebuie să se asigure că toate deciziile Consiliului de Supraveghere și ale Comitetului Executiv sunt publicate pe pagina web a Registrului de stat al actelor juridice www.legis.md	3 luni	
6.	FMI ar trebui să analizeze eficacitatea eforturilor BNM de identificare a beneficiarilor efectivi ai băncilor.	6 luni	
7.	BVM ar trebui să dezvolte și să pună în aplicare o interfață publică accesibilă și ușor de utilizat, care să furnizeze informații despre societățile pe acțiuni, inclusiv situații financiare auditate extern.	18 luni	
8.	Rapoartele anuale ale CNPF ar trebui să includă valoarea și coeficientul riscurilor reasigurate, cu o divizare pe țară a reasiguratorului, spre deosebire de practica actuală de a dezvălui doar valoarea primelor de asigurare transferate reasiguratorilor.	Imediat	
9.	Parlamentul ar trebui să modifice cadrul legal relevant pentru a asigura imposibilitatea de a numi administratori ai companiilor de asigurări fără avizarea prealabilă a CNPF.	9 luni	
10.	CNPF ar trebui să dezvăluie și să facă ușor accesibile informațiile cu privire la beneficiarii efectivi ai companiilor de asigurări.	9 luni	
11.	Parlamentul ar trebui să modifice legislația pentru a solicita CNPF să efectueze controale de teren (inspecții) la companiile de asigurări cu o anumită periodicitate, similar prevederilor care reglementează sectorul bancar.	9 luni	
12.	CNPF ar trebui să evalueze activele tuturor companiilor de asigurări pentru a determina dacă indicatorii de lichidități sunt supraestimați sau activele par să fie supraevaluate.	18 luni	
13.	CNPF trebuie să se asigure că toate deciziile sale sunt publicate pe site-ul Registrului de stat al actelor juridice www.legis.md	3 luni	
14.	Parlamentul ar trebui să adopte un cadru legal care să extindă restricțiile și să sporească pedeapsa împotriva actuarilor care minimizează riscurile în rapoartele specializate ale asigurătorilor.	9 luni	
15.	Parlamentul ar trebui să adopte cadrul legal, iar CNPF ar trebui să adopte reguli care să restricționeze acționarii, conducerea, actuarii și auditorii de la reluarea activității sub un alt nume sau să dețină funcții de conducere dacă au fost sancționați anterior.	12 luni	
16.	Parlamentul ar trebui să adopte cadrul legal pentru a se asigura că orice decizie a CNPF este aprobată de majoritatea membrilor numiți ai CNPF, și nu de o majoritate de cvorum.	9 luni	
17.	Parlamentul ar trebui să opereze modificări la Legea privind CNPF și Codul administrativ, prin care să prevadă suspendarea deciziilor CNPF de către curțile de apel, și nu de către judecătorii.	9 luni	
18.	Parlamentul ar trebui să adopte măsuri de responsabilizare a judecătorilor pentru hotărârile privind transferul de acțiuni fără acordul CNPF.	9 luni	
19.	Băncile ar trebui să-și fortifice capacitatea instituțională de a identifica tranzacțiile suspecte și de a le raporta către SPCSB.	6 luni	
20.	SPCSB ar trebui să instituie o funcție de analiză a activităților de înregistrare corporativă pentru a depista semne de spălare a banilor.	12 luni	
21.	CNA, ARBI, SPCSB și procuraturile specializate trebuie să solicite resurse suplimentare pentru atragerea specialiștilor din domeniul financiar-bancar.	6 luni	

22.	SPCSB ar trebui să sprijine consolidarea capacităților judecătorilor, avocaților, notarilor și executorilor judecătorești în ceea ce privește raportarea tranzacțiilor.	12 luni	
23.	Parlamentul ar trebui să modifice legislația pentru a obliga executorii judecătorești și judecătorii să transmită informații privind tranzacțiile suspecte către SPCSB și să prevadă sancțiuni descurajatoare pentru neîndeplinirea acestei obligații.	9 luni	
24.	Parlamentul ar trebui să introducă cerințe pentru ca auditorii independenți să raporteze BNM și organelor de drept atunci când băncile, companiile de asigurări și alte instituții financiare sunt suspectate de implicare în activități frauduloase sau ilegale.	12 luni	
25.	CNA, Procuratura Anticorupție, PCCOCS ar trebui să îmbunătățească cooperarea și schimbul de date, inclusiv – dar fără a se limita la – să formeze echipe comune de investigație, cu implicarea BNM, CNPF și a profesioniștilor din domeniul juridic, după caz.	3 luni	
26.	Procuratura Anticorupție ar trebui să formeze echipe comune de investigație internațională, cu implicarea autorităților relevante din alte țări.	9 luni	
27.	PG, Procuratura Anticorupție, CNA și ARBI ar trebui să comunice în mod constant publicului etapele de investigare a fraudei bancare și de recuperare a banilor. Informațiile ar trebui publicate pe site-urile instituțiilor, într-un format accesibil.	3 luni	
28.	Agencia de Administrare a Instanțelor Judecătorești ar trebui să publice online toate hotărârile Judecătoriei Economice și ale Curții de Apel Economice.	12 luni	
29.	Agencia pentru Administrarea Instanțelor Judecătorești ar trebui să propună modificarea Codului de Procedură Civilă pentru a-și îmbunătăți sistemul de management al dosarelor, în vederea evitării înregistrării celor pendinte sau deja soluționate.	6 luni	
30.	Parlamentul ar trebui să sporească eficiența și transparența procedurilor disciplinare prin modificarea Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor.	6 luni	
31.	Parlamentul ar trebui să revizuiască procedura de lichidare a companiilor private pentru a accelera recuperarea activelor și să soluționeze direct problema datoriilor fictive.	12 luni	
32.	Direcția supraveghere bancară a BNM trebuie să-și exercite funcțiile pentru a controla și supraveghea activitatea lichidatorilor la fel de riguros ca și în cazul băncilor și să publice în timp util astfel de rapoarte, inclusiv informații privind plățile către creditorii băncii.	9 luni	
33.	ARBI, CNA și Procuratura Anticorupție ar trebui să depună eforturi consecvente și riguroase pentru ca procesul de urmărire și recuperare a bunurilor infracționale să fie susținut de o dotare suficientă, sprijinit cu asistență tehnică internațională.	6 luni	
34.	ARBI și lichidatorii băncii numiți de BNM ar trebui să îmbunătățească cooperarea și schimbul de date, inclusiv prin crearea echipelor comune.	3 luni	
35.	Parlamentul ar trebui să adopte norme care să permită confiscarea extinsă.	6 luni	
36.	BERD ar trebui să finanțeze o evaluare externă a practicilor sale anterioare de creditare în Moldova și ar trebui să investigheze modalitățile de atenuare a eventualelor contribuții la fraudă, spălare de bani și corupție.	12 luni	
37.	Guvernul Republicii Moldova și partenerii internaționali ar trebui să consolideze acordurile bilaterale și multilaterale de cooperare instituțională privind persoanele date în urmărire, confiscarea și recuperarea bunurilor infracționale.	15 luni	
38.	Guvernul Republicii Moldova trebuie să depună toate eforturile necesare pentru desemnarea unui procuror de legătură la Eurojust și a unui reprezentant la oficiul central al Interpol.	6 luni	
39.	Republica Moldova ar trebui să continue eforturile politice și diplomatice pentru a accelera confiscarea și recuperarea bunurilor infracționale provenite din spălare de bani și fraudă, precum și pentru extrădarea făptuitorilor bănuți.	Imediat	
40.	Procuratura Generală trebuie să se asigure că toate solicitările către Interpol sunt întemeiate și nu sunt motivate politic.	Imediat	
41.	Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției trebuie să constituie un grup comun și să evalueze toate solicitările adresate către Interpol (în special, cele legate de corupție, spălare de bani) din ultimii trei ani.	12 luni	
42.	Guvernul Republicii Moldova ar trebui să finanțeze suplimentar organele de drept pentru acoperirea cheltuielilor legate de traducere și contractarea specialiștilor (de exemplu, experți financiari).	3 luni	

Recomandarea nr. 1. Parlamentul ar trebui să implementeze o procedură care să asigure că toate numirile viitoare în funcțiile de guvernator și de viceguvernatori ai BNM sunt bazate pe merit și sunt transparente. (începând cu următorul post vacant)

Răspuns instituțional: cadrul legal care reglementează activitatea Băncii Naționale a Moldovei (BNM) preia, în mare măsură, bunele practici și recomandările internaționale aplicabile băncilor centrale, inclusiv eligibilitatea membrilor organelor de conducere. Aceste prevederi fac obiectul unor evaluări periodice din partea organismelor internaționale (FMI), inclusiv în cadrul exercițiului periodic Safeguards Assessment. Astfel, Recomandările FMI emise în cel mai recent raport de evaluare Safeguards Assessment Report 2020 au fost incluse în Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 364/2022 în vigoare de la 13 ianuarie 2023.

Evaluarea CCIA: Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 364/2022 în vigoare din 13 ianuarie 2023 nu prevede nimic legat de procedura de numire a guvernatorilor și viceguvernatorilor BNM.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 2. BNM ar trebui să-și consolideze capacitatea de a investiga semnalele de alarmă privind spălarea banilor, iar abordările privind combaterea spălării banilor să fie integrate în auditul băncilor la fața locului și din oficiu. (în termen de 6 luni de la publicarea acestui raport)

Răspuns instituțional: Regulamentul din 2018 cu privire la auditul situațiilor financiare și auditul în alte scopuri al băncilor conține criterii clare pentru auditul băncilor. Mai mult, pentru îmbunătățirea capacității BNM de analiză și monitorizare, la 1 aprilie 2021 a fost inițiată implementarea unei soluții IT specializate privind monitorizarea transparenței acționarilor și analizei la distanță în domeniul prevenirii combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Aceasta îi va permite BNM să își consolideze capacitatea operațională de supraveghere la distanță a băncilor în vederea monitorizării riscurilor și să utilizeze indici de alertă calitativi cu eficiență înaltă privind modul în care băncile respectă cerințele legislative în vigoare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și a finanțării terorismului. Parlamentul a modificat legislația în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului pentru a extinde definiția beneficiarului efectiv și noțiunea de persoane expuse politic (PEP) și apropiații acestora și a introdus lista sancțiunilor internaționale.

Evaluarea CCIA: modificările aduse legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului au avut ca scop abordarea lacunelor din mandatul SPCSB, precum și implementarea recomandărilor MONEYVAL și prevederilor Directivei UE AML 4 și ale Directivei UE AML 5 pentru prevenirea spălării banilor în sectorul bancar și nebancaar supravegheate de BNM (furnizori de servicii de plată și case de schimb valutar). Impactul acestor modificări ale legii asupra politicii și practicii BNM nu este încă clar. Raportul anual al BNM nu a fost încă publicat la momentul întocmirii acestui Raport. Cu toate acestea, anumiți pași sunt întreprinși. Partenerii de dezvoltare au ajutat BNM la elaborarea unui Regulament privind stabilirea sancțiunilor pecuniare pentru încălcările din domeniul spălării banilor și finanțării terorismului de către bănci, furnizorii de servicii de plată și casele de schimb valutar. Documentul nu a fost încă aprobat.

Statut: **implementat parțial**

Recomandarea nr. 3. BNM trebuie să pună la dispoziția publicului rapoartele privind auditul băncilor, cu excepția informațiilor referitoare la secretele comerciale. (6 luni)

Răspuns instituțional: cerințele referitoare la publicare sunt prevăzute în Regulamentul privind cerințele de publicare a informațiilor de către bănci nr. 158/2020 care transpune Regulamentul UE 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și firmele de investiții. Astfel, informațiile privind activitatea economico-financiară a băncilor sunt publicate pe site-urile băncilor conform acestui regulament, Standardelor Internaționale de Raportare Financiară și raportului auditorului asupra situațiilor financiare anuale. BNM nu este în drept să publice raportul auditului, deoarece acesta este rezultatul relațiilor contractuale dintre bancă și societatea de audit. BNM, în calitate de autoritate de supraveghere, are doar mandatul de a verifica dacă băncile respectă cerințele de publicare a informațiilor, inclusiv a raportului de audit.

Evaluarea CCIA: BNM nu întreprinde acțiuni pentru a se conforma acestei recomandări.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 4. BNM trebuie să dezvăluie și să publice într-un mod accesibil informațiile despre beneficiarii efectivi ai băncilor comerciale.

Răspuns instituțional: Fiecare bancă publică pe pagina sa web informații despre acționarii care dețin mai mult de 1% din acțiuni, precum și informații despre beneficiarii finali. În timpul monitorizării și supravegherii, BNM verifică modul în care băncile respectă cerințele de publicare a informațiilor, inclusiv în ceea ce privește dezvăluirea beneficiarilor efectivi ai acționarilor. Sancționarea nedeazăuirii este prevăzută în Legea nr. 202/2017.

Evaluarea CCIA: BNM nu întreprinde acțiuni pentru a se conforma acestei recomandări.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 5. BNM trebuie să se asigure că toate deciziile Consiliului de Supraveghere și ale Comitetului Executiv sunt publicate pe pagina web a Registrului de stat al actelor juridice www.legis.md. (3 luni)

Răspuns instituțional: deciziile Consiliului de Supraveghere al BNM și ale Comitetului Executiv sunt publicate pe site-ul acestuia conform prevederilor Legii cu privire la secretul comercial și conform Strategiei de comunicare externă a BNM. În plus, conform practicilor și standardelor tehnice, reprezentanții instituțiilor interesate preiau informațiile necesare de pe pagina web a BNM pentru a le plasa pe pagina proprie, prin utilizarea tehnologiei moderne de preluare automată a datelor. BNM preia datele de pe site-ul Biroului Național de Statistică privind rata inflației care se publică lunar.

Evaluarea CCIA: BNM nu întreprinde acțiuni pentru a se conforma acestei recomandări.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 6. FMI ar trebui să analizeze eficacitatea eforturilor BNM de identificare a beneficiarilor efectivi ai băncilor.

Răspuns instituțional: transparentizarea sectorului bancar a fost evaluat pozitiv de FMI care a menționat în Memorandumul suplimentar cu privire la politicile economice și financiare din 28 februarie 2020: *sectorul bancar al Republicii Moldova a trecut printr-un șir de transformări pe parcursul implementării programului susținut de FMI. În urma măsurilor luate de BNM întreprinse față de acționarii care nu*

corespundeau cerințelor, la moment peste 90% din activele băncilor sunt gestionate de grupuri financiare recunoscute la nivel internațional. În Raportul nr.20/76 din martie 2020, la p.21 se menționează că vulnerabilitățile majore ale sectorului bancar au fost redresate în cadrul programului. Un progres semnificativ s-a realizat în asigurarea transparenței acționarilor și a corespunderii acestora cerințelor de calitate. [...] Aceste reforme au consolidat rezistența sectorului bancar din Moldova și au contribuit la atragerea de noi investitori. Băncile sunt bine capitalizate, lichide și cu rate adecvate de profitabilitate, în timp ce creditarea bancară a înregistrat o creștere în 2019.

Evaluarea CCIA: BNM consideră că FMI a evaluat-o pozitiv în 2020. Încă nu a fost publicat niciun raport FMI care să indice asupra implementării acestei recomandări.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 7. BVM ar trebui să dezvolte și să pună în aplicare o interfață publică accesibilă și ușor de utilizat, care să furnizeze informații despre societățile pe acțiuni, inclusiv situații financiare auditate extern. (18 luni)

Răspuns instituțional: Bursa de Valori a Moldovei (BVM) publică pe site-ul său web (www.bvm.md) rapoartele și informațiile relevante primite de la emitenți. În plus, sunt afișate link-uri unde informațiile menționate pot fi accesate pe paginile web proprii ale emitenților. Totodată, pentru a spori accesul la informațiile legate de structura acționariatului companiilor listate la bursă, pe pagina web a fost introdus modulul corespunzător fiecărui emitent. Aici sunt publicate datele relevante din rapoartele primite, precum și link-urile către paginile web proprii ale emitenților, unde aceștia dezvăluie informația data (pentru emitenții care au această obligație).

Evaluarea CCIA: deși s-au făcut îmbunătățiri, interfața BVM pare să nu fie încă atât de ușor de utilizat.

Statut: **implementat parțial**

Recomandarea nr. 8. Rapoartele anuale ale CNPF ar trebui să includă valoarea și coeficientul riscurilor reasigurate, cu o divizare pe țară a reasuratorului, spre deosebire de practica actuală de a dezvălui doar valoarea primelor de asigurare transferate reasuratorilor. (imediat)

Răspuns instituțional: aspectul menționat mai sus va fi analizat la întocmirea viitorului raport anual, care va include informații detaliate legate de segmentul de reasigurare, inclusiv distribuirea primelor de reasigurare pe țară. Cadrul normativ în vigoare și noua Lege nr. 92/2022 privind activitatea de asigurare sau de reasigurare, care transpune parțial setul de Directive UE „Solvency II”, triază companiile de reasigurare admise să practice activitate de reasigurare pe teritoriul Republicii Moldova în baza criteriilor de rating atribuite de companiile de rating internaționale.

Evaluarea CCIA: CNPF s-a angajat să efectueze o astfel de analiză în următorul său raport anual. Raportul anual pentru 2022 nu este încă publicat.

Statut: **implementat parțial**

Recomandarea nr. 9. Parlamentul ar trebui să modifice cadrul legal relevant pentru a asigura imposibilitatea de a numi administratori ai companiilor de asigurări fără avizarea prealabilă a CNPF. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul examinează proiectul Legii nr. 441 din 1 ianuarie 2022 privind modificarea unor acte normative pentru modificarea Legii nr. 192/1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare, Legea nr. 92 privind activitatea de asigurare sau reasigurare și Cod administrativ. Proiectul prevederilor referitoare la persoanele numite în funcții de conducere se referă la faptul că acestea pot începe să-și exercite atribuțiile lor numai după avizul pozitiv al autorității de supraveghere. Se fac completări importante la dezvăluirea informațiilor privind beneficiarii efectivi ai participațiilor calificate ale companiilor de asigurări, fiind stabilite cerințe suplimentare de transparență.

Evaluarea CCIA: CCIA va urmări proiectele de legi și adoptarea modificărilor.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 10. CNPF ar trebui să dezvăluie și să facă ușor accesibile informațiile cu privire la beneficiarii efectivi ai companiilor de asigurări. (9 luni)

Răspuns instituțional: conform Legii nr. 92/2022, societatea de asigurare publică informațiile referitoare la acționarii și/sau grupurile de persoane care acționează concertat care dețin participații calificate în capitalul social al societății de asigurare și beneficiarii efectivi ai acestor persoane în forma stabilită de autoritate, similară cu mecanismele aplicabile băncilor comerciale. Aceste prevederi legale au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2023.

Evaluarea CCIA: deși s-au făcut modificări legislative, beneficiarii efectivi ai companiilor de asigurări nu se regăsesc încă pe site-ul CNPF. Urmează a fi verificată informația cu CNPF.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 11. Parlamentul ar trebui să modifice legislația pentru a solicita CNPF să efectueze controale de teren (inspecții) la companiile de asigurări cu o anumită periodicitate, similar prevederilor care reglementează sectorul bancar. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul a adoptat Legea nr. 92/2022 privind activitatea de asigurare sau reasigurare³, care prevede posibilitatea ca autoritatea de supraveghere să efectueze controale de teren la societățile de asigurări (art. 117 alin. (5)). Începând cu 1 iulie 2023, autoritatea de supraveghere va fi BNM, în urma unor procese de tranziție a mandatului între autoritățile în cauză.

Evaluarea CCIA: modificările au fost adoptate, dar nu prevăd necesitatea unor evaluări periodice. CCIA va verifica cu BNM informația privind implementarea practică a modificărilor.

Statut: implementat parțial

³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134551&lang=ro#

Recomandarea nr. 12. CNPF ar trebui să evalueze activele tuturor companiilor de asigurări pentru a determina dacă indicatorii de lichidități sunt supraestimați sau activele par să fie supraevaluate. (18 luni)

Răspuns instituțional: În anul 2021, CNPF a efectuat, în premieră, un exercițiu de evaluare a rezilienței pieței asigurărilor pentru perioada 2016-2020, consolidat per piață, în baza activității a 10 asigurători licențiați precum și individual per asigurători. CNPF s-a confruntat cu probleme în ceea ce privește determinarea corectitudinii evaluării activelor asigurătorilor. Or, legislația în vigoare atribuie Agenției Relații Funciare și Cadastru competențe de examinare a corectitudinii întocmirii rapoartelor de evaluare. CNPF solicită Agenției Relații Funciare și Cadastru să examineze rapoartele de evaluare prezentate de asigurători, proces care durează de la 4 la 6 luni. Totodată, depunerea unei cereri de evaluare a bunurilor entităților supravegheate nu poate fi satisfăcută fără acordul proprietarului de acces la bun. În plus, în cazul în care pe baza unei evaluări independente s-ar obține date diferite decât cele raportate de asigurător, acestea nu ar prevala asupra rapoartelor de evaluare deținute de participanți. Or, în conformitate cu legislația în vigoare, raportul evaluatorului nu poate fi anulat decât de instanță.

Prin Legea nr. 216 din 21 iulie 2022 au fost aduse modificări ale Legii-cadru (Legea nr. 192/1998)⁴, care consolidează drepturile instituționale și de intervenție ale CNPF, dar acestea nu au fost încă aplicate în practică.

Evaluare CCIA: CCIA va verifica cu CNPF modul în care are loc implementarea practică a ultimelor modificări.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 13. CNPF trebuie să se asigure că toate deciziile sale sunt publicate pe site-ul Registrului de stat al actelor juridice www.legis.md.

Răspuns instituțional: CNPF a identificat o serie de acte (publicate în Monitorul Oficial) dar care nu sunt publicate pe site-ul Registrului de stat al actelor juridice, www.legis.md, și a intervenit în acest în adresa Ministerului Justiției pentru actualizarea platformei.

Evaluarea CCIA: instituția a implementat partea sa de recomandare, însă trebuie să verifice cu Ministerul Justiției modul în care se actualizează platforma. CCIA va urmări acest proces îndeaproape.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 14. Parlamentul ar trebui să adopte un cadru legal care să extindă restricțiile și să sporească pedeapsa împotriva actuarilor care minimizează riscurile în rapoartele specializate ale asigurătorilor. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul a raportat că art. 304⁴ și art. 305 alin. (9) din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008⁵ prevede sancțiuni pentru nerespectarea regulilor privind desfășurarea activităților pe piața financiară nebanară, sancțiunile fiind aplicate și actuarilor.

Evaluarea CCIA: se pare că Parlamentul nu consideră necesar să implementeze această recomandare.

Statut: neimplementat

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132566&lang=ro

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136060&lang=ro#

Recomandarea nr. 15. Parlamentul ar trebui să adopte cadrul legal, iar CNPF ar trebui să adopte reguli care să restricționeze acționarii, conducerea, actuarii și auditorii de la reluarea activității sub un alt nume sau să dețină funcții de conducere dacă au fost sancționați anterior. (12 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul examinează proiectul de lege nr. 441 din 1 decembrie 2022 privind modificarea unor acte normative, care cuprinde aceste modificări⁶.

Evaluarea CCIA: CCIA va urmări prevederile și procesul de adoptare.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 16. Parlamentul ar trebui să adopte cadrul legal pentru a se asigura că orice decizie a CNPF este aprobată de majoritatea membrilor numiți ai CNPF, și nu de o majoritate de cvorum. (9 luni)

Răspuns instituțional: Conform Legii nr. 126/2022, s-au adus modificări legislației-cadru și numărul membrilor Consiliului de Administrație (CA) al CNPF reducându-se de la 5 la 3. Astfel, ședințele CA sunt deliberative dacă la acestea participă cel puțin 2 membri și sunt prezidate de către președintele CA, iar în lipsa acestuia, de către vicepreședintele împuternicit. Totodată, conform legii-cadru, membrii CA ai CNPF nu au dreptul de a se abține de la vot.

Evaluarea CCIA: CCIA va verifica cu CNPF informația privind modul în care votul Consiliului de Administrație are loc în practică.

Statut: implementat integral

Recomandarea nr. 17. Parlamentul ar trebui să opereze modificări la Legea privind CNPF și Codul administrativ, prin care să prevadă suspendarea deciziilor CNPF de către curțile de apel, și nu de către judecătorii. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul examinează proiectul de lege nr. 441 din 1 decembrie 2022 privind modificarea unor acte normative⁷, care cuprinde aceste modificări.

Evaluarea CCIA: CCIA va urmări prevederile și procesul de adoptare.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 18. Parlamentul ar trebui să adopte măsuri de responsabilizare a judecătorilor pentru hotărârile privind transferul de acțiuni fără acordul CNPF. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul examinează proiectul de lege nr. 441 din 1 decembrie 2022 privind modificarea unor acte normative⁸, care cuprinde aceste modificări.

Evaluarea CCIA: CCIA nu a putut găsi măsuri de tragere la răspundere judecătorilor pentru deciziile de transfer de acțiuni fără acordul CNPF în acest proiect de lege. CCIA va verifica această informație cu Parlamentul.

Statut: neimplementat

⁶ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiecteactelegislative/tabid/61/LegislativId/6275/language/ro-RO/Default.aspx>

⁷ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiecteactelegislative/tabid/61/LegislativId/6275/language/ro-RO/Default.aspx>

⁸ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiecteactelegislative/tabid/61/LegislativId/6275/language/ro-RO/Default.aspx>

Recomandarea nr. 19. Băncile ar trebui să-și fortifice capacitatea instituțională de a identifica tranzacțiile suspecte și de a le raporta către SPCSB. (6 luni)

Răspuns instituțional: BNM nu a furnizat nicio informație. CCIA cunoaște însă că BNM a organizat un seminar privind evaluarea internă a riscurilor pentru membrii consiliilor de administrare ale băncilor. Comunitatea donatorilor a organizat o astfel de instruire specializată pentru peste 400 de angajați ai băncilor în 2022 și în 2023, până la data elaborării acestui raport (mai) pentru încă 200 de angajați ai băncilor.

Evaluarea CCIA: CCIA evaluează progresele ca fiind pozitive până acum. CCIA va continua să monitorizeze.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 20. SPCSB ar trebui să instituie o funcție de analiză a activităților de înregistrare corporativă pentru a depista semne de spălare a banilor. (12 luni)

Răspuns instituțional: În vederea creării unui sistem de analiză a activităților de înregistrare a corporativă pentru depistarea semnelor de spălare a banilor, au fost introduse prevederi, în baza cărora Agenția pentru Servicii Publice va comunica SPCSB-ului cazurile suspecte identificate în procesul de prestare a serviciilor publice. Astfel, se vor putea analiza în mod suplimentar aceste date și, după caz, bloca posibilitatea de utilizare a persoanelor juridice în scopuri infracționale.

Evaluarea CCIA: CCIA va verifica cu SPCSB modul în care se implementează această funcție.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 21. CNA, ARBI, SPCSB și procuraturile specializate trebuie să solicite resurse suplimentare pentru atragerea specialiștilor din domeniul financiar-bancar. (6 luni)

Răspuns instituțional: CNA a solicitat⁹ 50 de unități suplimentare de personal, subliniind necesitatea modificării și revizuirii structurii și personalului limitat al Centrului și al subdiviziunilor sale structurale.

Un grup de lucru pentru soluționarea deficiențelor privind structura internă și personalul **Procuraturii**, constituit în baza Ordinului Procurorului General nr. 86/3 din 7 noiembrie 2022 a fost creat. A fost înaintat un proiect al noii organigrame a **Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS)**. În special, s-a examinat necesitatea remedierii situației și introducerii unor unități de „specialist” (în domeniul financiar-bancar, IT etc.) în statul de funcții al PCCOCS, dar și în documentele instituționale ale altor autorități care să permită angajaților acestora să fie membri ai grupurilor de urmărire penală. (BNM a refuzat solicitarea PCCOCS de a desemna un angajat al băncii pentru a fi audiat în calitate de specialist în domeniul financiar-bancar pe motiv că acest fapt nu este permis de cadrul legal instituțional în vigoare).

Potrivit legii, bugetele procuraturilor specializate sunt reflectate separat în bugetul Procuraturii Generale și sunt administrate de către procurorii-șefi ai procuraturilor specializate, însă acest lucru nu este implementat în practică. La moment, **Procuratura Anticorupție (PAC)** implică specialiști și expertiză din domeniul bancar atunci când este necesar.

Evaluarea CCIA: organele procuraturii (care includ două procuraturi specializate) au creat un grup de lucru care să analizeze și recomandarea CCIA, iar CNA a solicitat unități suplimentare de personal. CCIA va monitoriza evoluția acestor acțiuni.

Statut: implementat parțial

⁹ Prin răspunsul nr. 17/2-1182 din 24 ianuarie 2023 la cererea CSE 10 nr. 5 din 10 ianuarie 2023 a Comisiei de Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică.

Recomandarea nr. 22. SPCSB ar trebui să sprijine consolidarea capacităților judecătorilor, avocaților, notarilor și executorilor judecătorești în ceea ce privește raportarea tranzacțiilor. (12 luni)

În absența oricărui răspuns, CCIA nu este încă în măsură să evalueze activitățile instituțiilor și să decidă cu privire la statutul recomandării.

Recomandarea nr. 23. Parlamentul ar trebui să modifice legislația pentru a obliga executorii judecătorești și judecătorii să transmită informații privind tranzacțiile suspecte către SPCSB și să prevadă sancțiuni descurajatoare pentru neîndeplinirea acestei obligații. (9 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul a adoptat modificări la Legea privind cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului la 30 martie 2023 și a inclus modificările privind executorii judecătorești. Însă nu și cele referitoare la judecători. SPCSB a argumentat că niciunde în lume judecătorii nu sunt entități raportoare.

Evaluarea CCIA: textul nu este încă publicat în Monitorul Oficial, dar proiectul conține modificările privind executorii judecătorești conform răspunsului instituției.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 24. Parlamentul ar trebui să introducă cerințe pentru ca auditorii independenți să raporteze BNM și organelor de drept atunci când băncile, companiile de asigurări și alte instituții financiare sunt suspectate de implicare în activități frauduloase sau ilegale. (12 luni)

Răspuns instituțional: conform Parlamentului, actualul cadru de reglementare prevede o astfel de raportare în urma auditului efectuat de către societățile de audit (a se vedea art. 53 alin. (3)-(5) din Legea nr. 92/2022, art. 31 din Legea nr. nr.271/ 2017, art.89 din Legea nr.202/2017)¹⁰.

Potrivit BNM, obligația de informare și comunicare cu BNM este deja în vigoare în Legea nr. 202/2017 art. 89. Aceeași prevedere este stipulată în Legea cu privire la serviciile de plată și monedă electronică nr. 114/2012 art. 30 alin. (2).

Evaluarea CCIA: Instituțiile consideră că recomandarea este deja în vigoare și nu intenționează să o implementeze. În lumina răspunsurilor instituțiilor, CCIA va lua în considerare necesitatea de a ajusta procedura de monitorizare.

Statut: neimplementat

Recomandarea nr. 25. CNA, Procuratura Anticorupție, PCCOCS ar trebui să îmbunătățească cooperarea și schimbul de date, inclusiv – dar fără a se limita la – să formeze echipe comune de investigație, cu implicarea BNM, CNPF și a profesioniștilor din domeniul juridic, după caz. (3 luni)

Răspuns instituțional: Potrivit PCCOCS, există o cooperare efectivă cu ARBI în domeniul investigațiilor financiare¹¹ și confiscării bunurilor infracționale.

¹⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134551&lang=ro# ;
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132918&lang=ro# ;
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136505&lang=ro#

¹¹ În legislația Republicii Moldova, mandatul ARBI este de a efectua „investigații financiare paralele” prevăzute la articolul 6 pct. 20¹ din CPP și Legea privind ARBI. În scopul prezentului raport, se va utiliza „investigație financiară” deoarece este mai comprehensiv.

PAC și PCCOCS văd necesitatea modificării Codului de Procedură Penală în vederea extinderii competențelor specialiștilor care participă în calitate de membri ai grupurilor de urmărire penală, astfel încât actele pe care le emit să aibă putere juridică.

Procuraturile specializate în desfășurarea activităților funcționale cooperează cel mai frecvent la nivel național cu ARBI în ceea ce privește investigațiile financiare și indisponibilizarea bunurilor infracționale.¹²

Evaluarea CCIA: Modificarea Codului de Procedură Penală a fost demarat în august 2022, iar modificările urmează să fie aprobate în toamna anului 2023. CCIA va evalua textul legii de îndată ce acesta va fi disponibil.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 26. Procuratura Anticorupție ar trebui să formeze echipe comune de investigație internațională, cu implicarea autorităților relevante din alte țări. (9 luni)

Răspuns instituțional: decizia de a încheia un acord privind constituirea echipei comune de investigație aparține exclusiv organului de urmărire penală, în special procurorului care lucrează la cauza concretă. Potrivit legii, autoritatea competentă să decidă cu privire la crearea unei echipe comune de investigație este PG. Pe parcursul anului 2022, în PAC au fost active 5 echipe comune de investigație, care au fost create în anii anteriori, dintre care: 4 create cu omologii din România și 1 cu Letonia. În aceeași perioadă a fost finalizată activitatea a 2 echipe comune de investigație create împreună cu autoritățile competente din România, iar dosarele penale au fost trimise în judecată. În prezent, în cadrul dosarelor penale aflate în conducerea PAC sunt operaționale 3 echipe comune de investigație, dintre care 2 sunt create împreună cu autoritățile competente din România și 1 cu Letonia (în cadrul dosarului penal denumit generic „Frauda bancară” și dosarul denumit generic „Laundromat”).

Evaluare CCIA: CCIA va verifica aceste informații cu PAC în continuare pentru a evalua dacă este nevoie de asistență suplimentară pentru a asigura funcționarea eficientă a echipelor comune de investigație.

Statut: implementat integral

Recomandarea nr. 27. PG, Procuratura Anticorupție, CNA și ARBI ar trebui să comunice în mod constant publicului etapele de investigare a fraudei bancare și de recuperare a banilor. Informațiile ar trebui publicate pe site-urile instituțiilor, într-un format accesibil. (3 luni)

Răspuns instituțional: Prin Ordinul comun al PG, CNA, Serviciul Fiscal de Stat și SPCSB nr. 29/38/270/12 din 18 mai 2021 a fost aprobat și pus în aplicare mecanismul de recuperare a mijloacelor financiare sustrate din sistemul bancar. În acest context, ARBI asigură compilarea, analiza și sistematizarea informațiilor primite de la BNM, SPCSB, PCCOCS, Serviciul Fiscal de Stat etc., conform indicatorilor de progres aferenți acțiunilor stabilite în mecanism și transmite lunar informații generalizate către PAC (responsabil de monitorizarea executării). PAC întocmește un raport compilat și îl prezintă Procurorului General, Procuratura Generală fiind responsabilă de comunicarea acestor informații către public.

¹² Astfel, pe parcursul anului 2022 au fost demarate investigații financiare au fost inițiate în 135 cauze penale (spălare de bani – 17; trafic de ființe umane – 10; acte de corupție – 7; trafic de droguri – 7; contrabandă/eschivare de la achitarea drepturilor de import – 7; evaziune fiscală – 7; altele; infracțiuni – 80), ARBI a fost implicat în 109 cauze. În aceeași perioadă au fost efectuate investigații financiare în 69 de cauze, care s-au soldat cu identificarea bunurilor și mijloacelor financiare utilizate pentru comiterea infracțiunilor în valoare totală de 42.592.047 MDL (cu concursul ARBI – 23.308.412 MDL), precum și rezultând în identificarea bunurilor și mijloacelor financiare rezultate din infracțiuni, în sumă totală de 176.170.547 MDL (cu concursul ARBI – 147.950.342 MDL).

PG: Pe parcursul anului 2022, cu referire la toate cazurile de corupție la nivel înalt, rezultatele au fost aduse la cunoștința publicului prin informarea autorilor sesizărilor, comunicate de presă plasate pe site-ul PG și, după caz, pe pagina de Facebook a PAC. În toate cazurile, există o explicație a temeiurilor de fapt și de drept. Totodată, au fost furnizate informații suplimentare de către procurori prin răspunsuri la întrebări, precum și participarea la conferințe de presă/briefing-uri sau la diferite emisiuni de televiziune sau radio.

PG și CNA publică în fiecare săptămână informații despre sechestre, acestea din urmă bazându-se pe datele recepționate de la ARBI.

Evaluarea CCIA: În ceea ce privește evenimentele masive de „fraudă bancară” de acum un deceniu și eforturile de urmărire penală și de recuperare în curs, comunicatele de presă au fost publicate pe site-ul PG, iar rapoartele anuale ale CNA și PG conțin date despre cauze. Cu toate acestea, nu există o consolidare a informațiilor cu privire la recuperarea bunurilor infracționale într-un format ușor accesibil publicului larg. De asemenea, nu există o explicație cu privire la ce înseamnă sechestrul/recuperarea sau care sunt sumele restituite la bugetul de stat.

Statut: **implementat parțial**

Recomandarea nr. 28. Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești ar trebui să publice online toate hotărârile Judecătoriei Economice și ale Curții de Apel Economice. (12 luni)

Răspuns instituțional: la nivel de instanță, judecătorii și asistenții judiciari sunt responsabili pentru publicarea hotărârilor judecătorești. Asistenții judiciari au mandatul de registrator de sistem și acționează sub supravegherea judecătorilor. Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești (AAIJ) este autoritatea responsabilă cu asigurarea accesibilității hotărârilor judecătorești pe Portalul Național al Instanțelor de judecată și asigură, în mod permanent, posibilitatea de căutare a hotărârilor judecătorești, după numele părților, garantează transparența hotărârilor judecătorești prin implementarea celor mai recente și mai practice modalități de căutare a informațiilor pe care le conțin.

Evaluarea CCIA: răspunsul instituției nu se referă la hotărârile judecătorești ale Judecătoriei Economice și ale Curții de Apel Economice.

Statut: **neimplementat**

Recomandarea nr. 29. Agenția pentru Administrarea Instanțelor Judecătorești ar trebui să propună modificarea Codului de Procedură Civilă pentru a-și îmbunătăți sistemul de management al dosarelor, în vederea evitării înregistrării celor pendinte sau deja soluționate. (6 luni)

Răspuns instituțional: AAII sugerează completarea Codului de Procedură Civilă (CPC) în ceea ce privește refuzul de a primi cererea de chemare în judecată atunci când există deja o cerere pendinte¹³.

Propunerea de modificare a fost transmisă Direcției elaborarea actelor normative din cadrul Ministerului Justiției care urmează să întocmească un proiect de lege, să efectueze consultări publice, să-l finalizeze și să îl transmită Guvernului, apoi Parlamentului pentru aprobare în trimestrul IV al anului 2023.

AAIJ consideră că este absolut necesară dezvoltarea funcționalităților Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, care permit în prezent instanțelor să vizualizeze dosarele și hotărârile judecătorești din toate instanțele, însă cererile pendinte pot fi vizualizate doar din interiorul instanței la care au fost depuse.

¹³ AAII propune completarea art. 169 alin. (1) CPC cu litera f) cu următorul text „în instanțele naționale există o cerere pe rol cu același obiect, aceleași părți”.

Evaluarea CCIA: Proiectele de modificări sunt încă în examinare. CCIA va urmări aceste procese. Se pare că textul final adoptat va fi disponibil la sfârșitul anului curent.

Statut: implementat parțial.

Recomandarea nr. 30 Parlamentul ar trebui să sporească eficiența și transparența procedurilor disciplinare prin modificarea Legii privind răspunderea disciplinară a judecătorilor. (6 luni)

Răspuns instituțional: Prin Legea nr. 5 din 2 februarie 2023 au fost aduse modificări Legii nr. 544/1995 privind statutul judecătorului, Legea nr. 947/1996 privind Consiliul Superior al Magistraturii și Legea nr. 178/2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor în vederea îmbunătățirii răspunderii disciplinare a judecătorilor și inspecția judiciară.

Evaluarea CCIA: este prea devreme pentru a evalua impactul modificărilor legislative de la intrarea în vigoare în aprilie 2023. În prezent, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) elaborează normele de răspundere disciplinară ale Inspecției Judiciare care urmează să fie adoptate până la 1 Septembrie 2023. CCIA va urmări adoptarea acestor reguli și implementarea lor în practică.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 31. Parlamentul ar trebui să revizuiască procedura de lichidare a companiilor private pentru a accelera recuperarea activelor și să soluționeze direct problema datoriilor fictive. (12 luni)

Răspuns instituțional: Parlamentul a răspuns că politicile în acest domeniu sunt de competența Ministerului Economiei.

Evaluare CCIA: CCIA va verifica această informație cu Parlamentul și Ministerul Economiei.

Statut: neimplementat

Recomandarea nr. 32. Direcția supraveghere bancară a BNM trebuie să-și exercite funcțiile pentru a controla și supraveghea activitatea lichidatorilor la fel de riguros ca și în cazul băncilor și să publice în timp util astfel de rapoarte, inclusiv informații privind plățile către creditorii băncii. (9 luni)

Răspuns instituțional: BNM efectuează aprobarea prealabilă a tranzacțiilor de vânzare a activelor băncilor aflate în procesul de lichidare. Majoritatea cererilor formulate de lichidatori se referă la aprobarea prealabilă a activelor băncii în valoare de peste 1 milion lei. În perioada 2018-2022, BNM a examinat 77 dintre astfel de cereri ale lichidatorilor. BNM cooperează cu SPCSB, PG, Serviciul Fiscal de Stat, Biroul Vamal și Agenția Servicii Publice. În cazul în care există suspiciuni cu privire la o eventuală implicare a cumpărătorului în tranzacții suspecte, BNM solicită CNA/SPCSB să verifice sursa banilor, precum și informații cu privire la eventualele restricții/interdicții privind tranzacțiile, inclusiv dacă acestea au făcut obiectul investigațiilor. De la data retragerii licenței și până în prezent, BNM a efectuat 9 controale tematice/complexe din oficiu/pe teren privind procesul de lichidare a celor trei bănci aflate în proces de lichidare (UNIBANK, Banca Socială și Banca de Economii). Ca urmare, prin hotărâri ale BNM, lichidatorilor li s-au indicat măsuri și recomandări pentru îmbunătățirea procedurilor interne de valorificare a activelor băncilor și de recuperare a creanțelor. În perioada 2018-2022, lichidatorii acestor bănci au prezentat BNM solicitări de aprobare a dărilor de seamă privind încheierea procesului de lichidare pentru 4 bănci (Intreprizbanca, Banca Guinea, Oguzbank, Universalbank). BNM a aprobat dările de seamă și a dispus radierea băncilor din Registrul de stat al persoanelor juridice. În urma acesteia, lichidatorii nu mai sunt răspunzători pentru lichidarea băncii. În perioada 2022-2023 BNM beneficiază de un proiect de asistență tehnică oferit de FMI privind evaluarea cadrului legal actual și adoptarea unei Legi revizuite privind

lichidarea băncilor care să includă o procedură de lichidare forțată pentru atingerea obiectivelor de politică publică fără a împiedica BNM să îndeplinească alte funcții. Scopul acestui proiect de asistență tehnică este identificarea unui model optim de reglementare și administrare a procesului de lichidare silită și pregătirea unui proiect de lege în acest sens.

Evaluarea CCIA: CCIA va urmări procesul de examinare și adoptare a proiectelor de lege.

Statut: implementat parțial

Recomandarea nr. 33 ARBI, CNA și Procuratura Anticorupție ar trebui să depună eforturi consecvente și riguroase pentru ca procesul de urmărire și recuperare a bunurilor infracționale să fie susținut de o dotare suficientă, sprijinit cu asistență tehnică internațională. (6 luni)

Răspuns instituțional: ARBI a beneficiat de următoarele alocații bugetare: 2018 – 5.135.200 MDL, 2019 – 7.002.100 MDL, 2020 – 8.465.900 MDL, 2021 – 11.098.000 MDL, 2022 – 12.085.100 MDL. Aceste sume arată creșterea de la an la an a alocațiilor bugetare pentru consolidarea activității Agenției. Cu sprijinul GiZ¹⁴ a fost inițiată procedura de identificare a unui dezvoltator al sistemului informațional automatizat „Registrul bunurilor infracționale indisponibilizate” și a fost finanțată achiziția unei licențe de utilizare a unui software de analiză a informațiilor, au fost organizate cursuri de formare și vizite de studiu. În 2022, în cadrul unui proiect cu Fundația Soros Moldova, personalul ARBI a beneficiat de cursuri de limba engleză, cursuri de discurs public și comunicare publică. Un alt proiect a fost inițiat în martie 2023 cu sprijinul Uniunii Europene și a Consiliului Europei¹⁵.

Conform Planului de acțiuni al **Procuraturii Anticorupție** pentru anul 2022, aprobat prin Ordinul Procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție nr. 3 din 25 februarie 2022, coroborat cu pct. 3.1.5 din Planul operațional aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 25/8 din 23 martie 2021, a fost stabilit obiectivul „Desfășurarea investigațiilor financiare paralele și utilizarea informațiilor financiare, inclusiv prin asigurarea unui schimb operativ și eficient de informații în SPCSB și instituțiile responsabile, cu implicarea specialiștilor relevanți”.

La sfârșitul lunii decembrie 2022, Parlamentul a aprobat Programul național de recuperare a bunurilor infracționale pentru anii 2023-2027 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia¹⁶. Scopul documentului de politici este de a accelera recuperarea bunurilor infracționale, inclusiv a banilor proveniți din Frauda bancară și din alte cauze importante. Principalele obiective ale programului sunt consolidarea sistemului prin modificarea legislației și crearea mecanismului de recuperare, inclusiv a mecanismului de repatriere a activelor. Scopul programului este creșterea eficienței sistemului național de recuperare a bunurilor infracționale, îmbunătățirea comunicării, colaborării și coordonării dintre autoritățile responsabile și omologii acestora din străinătate. Programul cuprinde nouă capitole, inclusiv analiza situației, obiectivele, impactul așteptat, costurile de implementare, riscuri, autorități și instituții responsabile.

Evaluarea CCIA: Se depun eforturi. Cu toate acestea, nu au fost făcute încă evaluări pentru a aprecia eficiența acestora. CCIA va urmări implementarea Programului Național și a Planului de Acțiuni.

Statut: implementat parțial

¹⁴ Proiectul „Consolidarea statului de drept și a mecanismelor anticorupție în Republica Moldova”, realizat cu sprijinul financiar al UE, al Ministerului Federal German pentru Cooperare și Dezvoltare (BMZ) și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GiZ).

¹⁵ „Îmbunătățirea regimului de combatere a spălării banilor și de recuperare a activelor în Republica Moldova”, parte a celei de-a treia etape a Parteneriatului pentru Buna Guvernare a Consiliului Europei și a Uniunii Europene.

¹⁶ https://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/8261/Page/0/language/ro-RO/Default.aspx?fbclid=IwAR3meaPCiUdwnvwoGVYBKQsWn2Cvv2QTSEe58oHgsoWWX_QTSEe58oHgsoWW.

Recomandarea nr. 34. ARBI și lichidatorii băncii numiți de BNM ar trebui să îmbunătățească cooperarea și schimbul de date, inclusiv prin crearea echipelor comune. (3 luni)

Răspuns instituțional: ARBI nu are mandat legal de a crea echipe comune, inclusiv cu lichidatorii băncilor. Pe de altă parte, Legea nr. 48/2017 și Codul de procedură penală prevăd în mod expres atât competențele Agenției în cadrul investigațiilor financiare, cât și modalitățile de cooperare și schimb de date cu alte autorități. Prin Ordinul comun al Procurorului General, CNA, Serviciului Fiscal de Stat și SPCSB nr. 29/38/270/12 din 18 mai 2021, a fost aprobat și implementat Mecanismul de recuperare a mijloacelor financiare sustrate din sistemul bancar, în cadrul căruia ARBI solicită informații relevante de la Ministerul Finanțelor, BNM și alte autorități, pe care le transmite în continuare către Procuratura Anticorupție.

BNM: În perioada 2021-2022, trei bănci aflate în proces de lichidare (UNIBANK, Banca Socială și Banca de Economii) au răspuns la 26 de solicitări de informații de la ARBI. În perioada iulie 2022-ianuarie 2023, cele trei bănci aflate în proces de lichidare au răspuns la 7 solicitări parvenite de la ARBI. BNM prezintă periodic către ARBI informații cu privire la procesele de lichidare.

Evaluarea CCIA: deși pare să existe un fel de cooperare și schimb de date între ARBI și lichidatorii băncilor, nu a existat un răspuns concret din partea instituțiilor cu privire la echipele comune de investigații.

Statut: implementat parțial.

Recomandarea nr. 35. Parlamentul ar trebui să adopte norme care să permită confiscarea extinsă. (6 luni)

Răspuns instituțional: prin Legea nr. 190 din 21 iulie 2022, au fost aduse modificări Codului penal, care prevăd implementarea mecanismului de confiscare extinsă a bunurilor acumulate prin fapte de corupție.

Evaluarea CCIA: CCIA va monitoriza implementarea modificărilor la Codul Penal pentru a evalua dacă profesioniștii din domeniul juridic sunt instruiți cu privire la modul de aplicare a acestor modificări și dacă noul mecanism devine efectiv.

Statut: implementat integral

Recomandarea nr. 36. BERD ar trebui să finanțeze o evaluare externă a practicilor sale anterioare de creditare în Moldova și ar trebui să investigheze modalitățile de atenuare a eventualelor contribuții la fraudă, spălare de bani și corupție. (12 luni)

În absența oricărui răspuns, CCIA nu este încă în măsură să evalueze activitățile instituțiilor și să decidă cu privire la statutul recomandării.

Recomandarea nr. 37. Guvernul Republicii Moldova și partenerii internaționali ar trebui să consolideze acordurile bilaterale și multilaterale de cooperare instituțională privind persoanele date în urmărire, confiscarea și recuperarea bunurilor infracționale. (15 luni)

În absența oricărui răspuns, CCIA nu este încă în măsură să evalueze activitățile instituțiilor și să decidă cu privire la statutul recomandării.

Recomandarea nr. 38. Guvernul Republicii Moldova trebuie să depună toate eforturile necesare pentru desemnarea unui procuror de legătură la Eurojust și a unui reprezentant la oficiul central al Interpol. (6 luni)

Răspuns instituțional: Nu a parvenit niciun răspuns oficial, dar CCIA a reușit să obțină informația că Republica Moldova nu ar fi numit un procuror de legătură la Eurojust în 2023. Nu există informații referitoare la Interpol.

Evaluarea CCIA: În absența oricărui răspuns, CCIA nu este încă în măsură să evalueze activitățile instituțiilor și să decidă cu privire la statutul recomandării.

Recomandarea nr. 39. Republica Moldova ar trebui să continue eforturile politice și diplomatice pentru a accelera confiscarea și recuperarea bunurilor infracționale provenite din spălarea de bani și fraudă, precum și pentru extrădarea făptuitorilor bănuți. (imediat)

Răspuns instituțional: Ministrul Justiției al Republicii Moldova a afirmat că autoritățile sunt în contact permanent cu Ministerul Justiției din Israel în cazul deputatului fugar Ilan Șor. Șefa [PAC](#) a declarat că autoritățile din Israel pot recunoaște hotărârea instanței, iar perioada privării de libertate poate fi ispășită în Israel. În august 2022, [autoritățile franceze](#) au pus sechestru pe un imobil în valoare de peste 83 de milioane de lei aparținând lui Vladimir Plahotniuc. În octombrie 2022, [Departamentul Trezoreriei SUA](#) a impus sancțiuni împotriva fostului lider PDM Vladimir Plahotniuc și împotriva lui Ilan Șor. În decembrie 2022, guvernul Regatului Unit a anunțat că a inclus într-o listă de sancțiuni 30 de personalități politice corupte, printre care Ilan Șor și Vladimir Plahotniuc. Parlamentul [European](#) a adoptat, la 19 aprilie 2023, o rezoluție prin care cere Uniunii Europene să-i sancționeze pe Șor și Plahotniuc și, după caz, afacerile și organizațiile politice ale acestora, precum extrădarea acestora în Moldova pentru a fi aduși în fața instanței de judecată. La 27 aprilie 2023, Președintele Republicii Moldova a aprobat procesul de inițiere a semnării Tratatului [internațional privind schimbul de date în scopul verificării declarațiilor de avere](#). La 29 mai 2023, magistrații Curții de Apel Chișinău au încuviințat judecarea în lipsă a fugarului Vladimir Plahotniuc.

Evaluarea CCIA: Guvernul Republicii Moldova a luat o serie de măsuri pentru a accelera confiscarea și recuperarea bunurilor infracționale din spălarea banilor și fraudă și extrădarea presupușilor făptuitori. Guvernul ar trebui să continue să coopereze la nivel bilateral cu alte state pentru a asigura confiscarea și recuperarea bunurilor obținute din spălarea banilor și fraudă, precum și pentru extrădarea presupușilor făptuitori. CCIA ia act de acțiunile pozitive întreprinse de alte state pentru a sprijini eforturile Guvernului Republicii Moldova în acest sens și speră ca și alte țări să urmeze exemplul, astfel încât să nu fie lăsat un paradis sigur pentru autorii faptelor de corupție de nivel înalt și spălarea banilor.

Statut: **implementat parțial**

Recomandarea nr. 40. Procuratura Generală trebuie să se asigure că toate solicitările către Interpol sunt întemeiate și nu sunt motivate politic. (imediat)

Răspuns instituțional: PG susține că nu are mandat de a anunța persoane în căutare. Aceasta se realizează de către procurorii care conduc sau exercită urmărirea penală¹⁷. Refuzul includerii în baza de date a persoanelor anunțate în căutare de Interpol se face de către Comisia de Control al Fișierelor și Biroul Central INTERPOL¹⁸.

¹⁷ Potrivit Codului de procedură penală și Ordinului comun nr. 144/206/208-275/73 din 15 iunie 2006 privind anunțarea persoanelor în căutare.

¹⁸ Comisia de Control al Fișierelor INTERPOL este un organism independent care se asigură că toate datele cu caracter personal prelucrate prin canalele INTERPOL sunt conforme cu regulile Organizației. Comisia are trei funcții, așa cum sunt definite în Constituția INTERPOL: un rol de supraveghere, un rol de consiliere și un rol de procesare – în care se ocupă de solicitările persoanelor de acces la, de corectare sau de ștergere a datelor din Sistemul de informații INTERPOL. <https://www.interpol.int/Who-we-are/Commission-for-the-Control-of-INTERPOL-s-Files-CCF>

Evaluarea CCIA: Este clar că PG a furnizat doar un motiv procedural minor pentru poziția sa actuală. CCIA va continua să urmărească implementarea acestei schimbări importante, deoarece rolul PG este de a asigura o corespondență unificată și de calitate a tuturor procurorilor cu INTERPOL-ul.

Statut: neimplementat

Recomandarea nr. 41. Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției trebuie să constituie un grup comun și să evalueze toate solicitările adresate către Interpol (în special, cele legate de corupție, spălare de bani) din ultimii trei ani. (12 luni)

În absența oricărui răspuns, CCIA nu este încă în măsură să evalueze activitățile instituțiilor și să decidă cu privire la statutul recomandării.

Recomandarea nr. 42 Guvernul Republicii Moldova ar trebui să finanțeze suplimentar organele de drept pentru acoperirea cheltuielilor legate de traducere și contractarea specialiștilor (de exemplu, experți financiari). (3 luni)

Răspuns instituțional: procesul de rectificare a bugetului de stat pentru 2023 este în curs de desfășurare, Guvernul a aprobat proiectul și l-a transmis Parlamentului care îl examinează la moment. Versiunea actuală nu include finanțare suplimentară nici pentru specialiști, nici pentru interpreți.

Evaluarea CCIA: CCIA va urmări proiectul de lege și prevederile adoptate.

Statut: neimplementat